

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ, доктори илмҳои тиб, профессор Олимзода Н.Х. ба кори диссертатсионии Ҷиммат Муҳаммад Ёсин “Таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда ба сохтори морфофункционалии меъдачаи чап ва вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнии синни калонсол”, ки ба ҷимоя барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D110104 – Бемориҳои дарунӣ.

Муҳимият. Дар замони муосир фишорбаландии шараёний (ФШ) ҳамчун бемории паҳншавандаи ғайрисироятӣ буда, дар 25,0-40,0% аҳолии калонсол ташхис мешавад. Таъсири ФШ ба фавт аз бемориҳои дилу рағӣ (БДР) хеле зиёд аст: давомнокии ҳаёт дар мардони ФШ дошта 8-10 сол кам буда, дар занон бошад 5-6 сол кам аст [Букатов В.В. 2021].

Пешгӯии хусусии беморон бо фишори артериявии баланд аз зинаи осебёбии узвҳои нишон, яъне миокарди меъдачаи чап (МЧ), вобастагӣ дорад. Гипертрофияи меъдачаи чап (ГМЧ) дар беморони ФШ ин нишонаи барвақти касолати дил буда, омили пайдоиши оризаҳои дилу рагиро хеле зиёд намуда, инчунин фавт низ 1,5 маротиба зиёд мешавад. Дигаргуниҳои морфофункционалии вобаста аз синну сол, яке аз сабабҳои пешгӯии бадсифати бемории асосӣ дар шахсони калонсол шуда метавонанд [Беленков Ю.Н. 2010].

Дисфунксияи вегетативӣ, яъне бартарии фаъолияти симпатикӣ бар парасимпатикӣ, предиктори мустақили пайдоиши аритмияҳои ба ҳаёт хатарнок ва инчунин муриши нобаҳангом мешавад [Бойцов С.А. 2014; Jessica Varochiner 2021]. Ҳоло миқдори зиёди нишондодҳо чамъ шудаанд, ки аз ҳамбастагии зичи байни вариабелнокии ритми дил ва омили пайдоиши аритмияҳои меъдачавии ба ҳаёт хатарнок, шаҳодат медиҳанд. Паст шудани вариабелнокии ритми дилро бо фаъолнокшавии симпатикӣ, гипертрофияи миокард, ремодели гаштани ковоқиҳои дил ва пайдоиши норасогии дилӣ вобаста мекунанд [Алиева А.М. 2013; Похачевский Н.С. 2010].

Ду даҳсолаи охир ҳамбастагиҳои зич байни системаи асаби нашвӣ ва муриш аз БДР, инчунин марги ногаҳонӣ, дида мешавад. ВРД яке аз нишондоди хеле муҳими системаи асиби нашвӣ буда, дар бораи ҳолатҳои физиологӣ, патофизиологӣ инчунин баҳодиҳии пайдоиши хатар огоҳӣ медиҳад [Горшенина Е.И. 2019].

Ба корҳои эксперименталии зиёд нигоҳ накарда, ташхиси клиникӣ сохтори морфофункционалии дил ва вариабелнокии ритми дил бо

таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда кам гузаронида шудаанд, ки аз муҳим будани ин ташҳис далолат медиҳад.

Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионии тақризшаванда.

Дар қори диссертатсионии пешниҳодшуда муфассал қорҳои илмии асосӣ азҳуд шудаанд, ки ба аспектҳои гуногуни фишорбаландии шараёни (ФШ) равона гардидаанд.

Таҳқиқоти баргузоршуда имконият дод, ки ба таври муфассал омӯхтани омилҳои ҳатар, таъсири иқлими гарм, равиши бемории ФШ шахсони қалонсоли дар муқоисаи ду мамлакат баҳогузори қарда шавад. Қори наҳуст басомади пайдошавии оризаҳо, бемориҳои қоморбидии паҳншуда ва пешгӯии номусоиддошта ҳамчун диабети қанд, қаландшавии системаи лахтабандии ҳун, стресси психологӣ, ки бо механизмиҳои пайдоиши фишорбаландии шараёни зиқ алоқаманд ҳастанд ва ба равиши бемори таъсири манфи мерасонанд, дар қиёси ду мамлакат дар беморони қирифтори фишорбаландии шараёнии шахсони қалонсол ба таври муфассал омӯхта шуд.

Хусусиятҳои ремоделии миоқарди меъдаҷаи чапи дил дар беморони ФШ шахсони қалонсол бо тақобати қурӯҳҳои гуногуни маводҳои гипотензивӣ дар шароитҳои Қумҳурии Тоҷикистон ва Қумҳурии Исломии Афғонистон дида баромада шудаанд. Вайроншавии геометрияи меъдаҷаи чап ба намуди қонцентриқӣ дар 53,0%, намуди эксцентриқӣ зиёда аз 42,0% бемор аниқ қарда шуд, ки ин нишондоҳи дар муқоиса бо қурӯҳи I зиёд аст.

Қори аввал ташҳиси ВРД пеш ва баъд аз гузаронидани тақобати гипотензивӣ ва таъсири он ба статуси вегетативии беморони ФШ гузаронида шуд. Пас аз истифодаи маводи гипотензивии амлодипин дар спектри танзими нейрогуморалии беморони қалонсоли ФШ-и қурӯҳи II таносуби қаландтари ларзишҳои басомади қаланд мушоҳида мешавад. Тавозуни симпатикӣ парасимпатикӣ ба таври назаррас ба суи бартариати нисбии қузъҳои паствасомад тағйир ёфт, ки омили номусоид мебошад. Бисопролол дар охири қурси тақобат ба ВРД таъсири мустват расонид. ТР то 10,1% қаланд гардида, таъсири индекси вагосимпатикӣ аз ҳисоби қаландшавии фаъолноқии системаи парасимпатикӣ то 8,9% ва паствавии қисми симпатиқии системаи асаби нашвӣ то 10,7% паств гардид. Пас аз тақобати бо лизиноприл зиёдшавии HF ва паствавии LF/HF дар қурӯҳи I то $1,25 \pm 0,24$, дар қурӯҳи II то $1,3 \pm 0,23$ ба назар мерасад, ки ба рафти тақобат аҳамияти ҳеле ҳуб мерасонад.

Аҳамияти амалӣ.

Натиҷаҳои таҳқиқот аз зарур будани ташхиси барвақти омилҳои хатарнок, оризаҳои ФШ, бемориҳои коморбидӣ гувоҳӣ медиҳанд. Пешгӯи имконияти пайдоиши омили норасогии дилӣ дар беморони ташхисшуда гузаронида шудааст.

Нақши таъсири маводҳои дорувории таиншуда ба ВРД барои гузаронидани табobati гипотензивии тафриқавӣ дар беморони калонсоли гирифтори ФШ бо назардошти пешгирии аритмияҳои ба ҳаёт хатарнок ва фаъти беаҳал исбот карда шудааст.

Аҳамияти назариявӣ ва илмию амалии таҳқиқот дар он аст, ки муқаррароти назариявӣ ва методологӣ, ҳулоса ва тавсияҳои дар диссертатсия инъикосшударо дар раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии тиббӣ ва дар байни табибони амалкунанда истифода бурдан мумкин аст.

Пешгӯӣ ва муайяннамоии саривақтии раванди бемории ФШ, омилҳои хатарноки он, бемориҳои ҳамрав ба таври афзалиятнок вазнинии ҳолатро муайян мекунад, ки дар табobati беморӣ аҳамияти чиддӣ доранд. Сари вақт ба гуруҳҳои хатар ҷудо кардани беморон ва пешгӯии оқибатҳо хеле самаранок буда, барои интиҳоби табobati мувофиқ судманд аст.

Ташхиси ЭхоКГ ва вариабелнокии ритми дил, ки ҳолати миокард ва танзими вегетативию сатҳи захираҳои мутобиқшавии организмро инъикос мекунад, дар ташхиси фишорбаландӣ хеле мусоид аст. Таҳлили ВРД имконият медиҳад, ки табobati аз ҷиҳати патогенетикӣ асоснок барои ФШ ва назорати самаранокии табобат гузаронида шавад.

Усули баҳодиҳии профили шабонарузии фишори шараёнӣ дар мукоиса дар беморони фишорбаландии шараёнӣ шахсони калонсол дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон пешниҳодҳои навоарӣ (№3461/R-849 аз 09 апрели соли 2022), усули пешгӯии дигаргуниҳои вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнӣ (№3468/R-856 аз 09 апрели соли 2022) муайян карда шудааст.

Тасвиби натиҷаҳои диссертатсия. Нуқтаҳои асосии аз рӯи мавзӯи диссертатсия дар конференсияи 64-уми солони илмӣ-амалии МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино” “Ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии рушди илми тибби муосир” (Душанбе, 2016), дар конференсияи солони илмӣ-амалии олимони ҷавони МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино” “Соли ташаккулёбии туризм ва ҳунароҳои мардумӣ” (Душанбе, 2018), дар

конференсияи минтақавии “Инноватсия ва саволҳои интихобии неврология”-и съезди 1-уми неврологҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (Душанбе, 2018), Паёми Академияи илмҳои тиббии Тоҷикистон (Душанбе, 2018), дар маводҳои конгресси кардиологҳо ва терапевтони мамлакатҳои Осиё ва давлатҳои муштаракулманофеъ” (Душанбе, 2019), дар маҷаллаи “Авҷи Зухал” (Душанбе, 2019, №1), дар маҷаллаи “Авҷи Зухал” (Душанбе, 2020, №3), дар маҷаллаи “Авҷи Зухал” (Душанбе, 2020 №4), дар маҷаллаи “Авҷи Зухал” (Душанбе, 2022, №1), гузориш шудаанд.

Интишори натиҷаҳои диссертатсия. Дар доираи мавзӯҳои рисола 15 таълифоти илмӣ нашр шудааст, ки аз ҷумлаи онҳо 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи КОА – и назди Президенти ҚТ, ду пешниҳоди навоарӣ ба ҷоп расидааст.

Саҳми шахсии муаллиф. Боздиди адабиёт дар мавзӯи ташҳиси диссертатсионӣ, ҷамъ намудан ва ба система даровардани маводҳои аввалия, натиҷаҳои бадаст омада, ташкили дизайни кор, ба шакли муайян даровардани нишон ва масъалаҳои таҳқиқот, гузаронидани ташҳиси клиникии беморон, гузаронидани ислоҳоти омории дастовардҳо, аз назаргузаронии беморон, гузаронидани табобатро муаллиф шахсан иҷро намудааст. Боздиди 180 нафар беморони ФШ шахсони калонсол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонд Афғонистон гузаронида шудааст. Баҳодихии нишондодҳои хун якҷоя бо духтурони лабораторияи биохимиявии маркази бемориҳои дили ш. Душанбе ва беморхонаи вилоятии ш. Мазори Шариф, ташҳисҳои инструменталӣ дар шӯъбаи ташҳиси функционалии маркази бемориҳои дили ш. Душанбе ва беморхонаи вилоятии ш. Мазори Шариф гузаронида шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқотҳо мунтазам ва ҷамъбаст карда шудаанд. Аз рӯи маводи диссертатсия шахсан ҳуди муаллиф мақолаҳо, гузоришҳо, пешниҳоди навоарӣ ва баромадҳо омода ва нашр намудааст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия дар 151 саҳифаи матни компютерӣ дарҷ гардида (шрифти 14, интервали 1,5), аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, шарҳи адабиёт, боби мавод ва усулҳои ташҳис, 2-3 бобҳои ташҳисҳои гузаронидашудаи шахсӣ, баррасии натиҷаҳои таҳқиқот, хулоса, тавсияҳо барои кордиди истифодаи натиҷаҳо, номгуи адабиёт, иборат аст. Диссертатсия 20 ҷадвал, 3 расм ва 5 диаграмма дорад. Руйхати адабиёт аз 145 номгуй иборат буда, 101-тояш аз мамлакатҳои ИДМ ва 44-тояш хориҷӣ мебошанд.

Арзёбии мухтаво ва тархрезии рисола. Диссертатсияи Ҳиммат Муҳаммад Ёсин бо тарзи муқаррарӣ, ки барои рисолаҳои номзадӣ қабул шудааст, навишта шудааст ва аз муқаддима ва 5 боби таҳқиқотҳои ҳуди муаллиф, баррасии натиҷаҳо, хулосаҳо, тавсияҳои амалӣ ва рӯйхати адабиёт иборат аст. Мушоҳидаҳои клиникӣ ва усулҳои таҳқиқот ба таври мурағаб бо риояи талаботҳо ба асари илмӣ, тавсиф дода шудаанд. Натиҷаҳо ҳаматарафа таҳлил шудаанд, муҳокимаи онҳо саҳеҳии хулосаро асоснок мекунад.

Дар **муқаддима** муҳимияти масъала асоснок карда шудааст, мақсад, вазифаҳои таҳқиқот ва нуқтаҳои қори диссертатсионӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешавад, тасвир карда шудаанд. Ин банд инчунин аз ахборот дар бораи нағзони илмӣ ва аҳамияти амалии таҳқиқот ва дигар маълумот дар бораи диссертатсия иборат аст.

Дар **шарҳи адабиёт** таҳлили дақиқ ва танқидии манбаҳои ҳозиразамон, ки ба тасниф, патогенез, асосҳои пешгӯӣ ва тактикаи табобати гипотензивии фишорбаландии шараёнии шахсони қалонсол тааллуқ дорад, гузаронида шудааст. Қайд карда мешавад, ки бо вучуди такмили усулҳои гуногуни пешгӯии оқибати табобати фишорбаландии шараёни то ҳол меҳнатталабии ин амал қалон аст, ки воситаҳо ва вақти зиёдро талаб мекунад. Патогенезе инкишофи оризаҳои фишорбаландии шараёни қалонмӯхта боқӣ мемонад.

Дар тавсими умумии таҳқиқот хислатҳои умумии клиникӣ ва омилҳои хатарноки ФШ шахсони қалонсол дар шароити иқлими гарми ду мамлақат, Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон аниқ қардидаанд, мониторинги шабонарузии ФХ-и гурӯҳҳои қиёс қайд қардидаанд. Баҳодиҳии пайдоиши ГМЧ бо ёрии ташҳиси усулҳои маълум (СБД, ЭхоКГ), ба вукӯъ омадани оризаҳои бадсифат гузаронида шудааст. Маълумот дар бораи таъсири тағйирёбии ФХ ба хатари дилу рағҳо нишон медиҳанд, ки ҳадафи табобати беморони фишорбаландӣ на танҳо паст қардани ФХ, балки паст қардани тағйирёбии ҳуди ФХ мебошад.

Боби якуми диссертатсия ба таҳлили маълумоти адабиёт доир ба мавзуи интиҳобқардашуда баҳшида шудааст. Муҳимияти вазифаҳои дар пеш гузошташуда дар бобати омилҳои хатарнок, пешгӯии оқибат ва табобати фишорбаландии шараёнии шахсони қалонсол асоснок карда шудааст. Дар ин боб муаллиф ба таври муфассал қанбаҳои таъриҳӣ ва тасавуроти муосир дар бораи тасниф, патогенез ва инчунин тактикаи табобати гипотензивии фишорбаландии шараёни бо ишора ба афзалият ва қамбудихои ҳар қадони он, аз мавқеъҳои гуногуни мутахассисони

машғули ин масъала, нишон медиҳад. Дар асоси таҳлили манбаҳои ҳозиразамони адабиёт, муаллиф диққатро ба масъалаҳои ҳалнашудаи арзёбии ҳолат, пешгуйии оқибати табобат бо истифода аз технологияи муосир ҷалб месозад. Муайян шудааст, ки дар адабиёт маълумот нисбати таъсири маводҳои гипотензивӣ ба вариабелнокии ритми дил кам аст. Муаллиф таъкид менамояд, ки самаранокии табобати фишорбаландии шараёни бо роҳи ҷорӣ намудани системаҳои муосири пешгуяндаи мукамалро бо интихоби тактикаи табобат баланд бардоштан мумкин аст. Маълумот ба таври амиқ таҳлил шудааст ва ба таври пурра пешниҳод шудааст, ки имкон медиҳад ҳулосаҳои муаллифро аз ҷиҳати муҳимияти иҷроиши қори илмӣ асоснокшуда ҳисобем. Шарҳи адабиёт ба осонӣ мутолиа карда мешавад.

Боби 2 “Мавод ва усулҳои ташҳис” пайваста бо усули анъанавӣ тавсиф дода шудааст. Ба сифати объекти таҳқиқот гузаронидани ташҳиси 180 нафар беморони фишорбаландии шараёнии I ва II дараҷа дар синни аз 60 то 74 сола, 90 бемор дар шӯъбаи фишорбаландии артериалии Маркази Ҷумҳуриявии клиникӣ кардиологияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 90 бемор дар беморхонаи вилоятии шаҳри Мазори Шарифи Ҷумҳурии Исломии Афғонистон гирифта шуда буданд. Омилҳои хатар ва равиши бемории фишорбаландии шараёнии шахсони калонсол дар шароитҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон гузаронида шуд. Сохтори морфофункционалии меъдаҷаи чапи дил ва вариабелнокии ритми дил, хусусиятҳои ремоделишавии миокарди меъдаҷаи чап аз рӯи таъсири гуруҳҳои асосии маводҳои гипотензивӣ, ҳислатҳои ҳамбастагӣ ва ҳамтаъсирии нишонаҳои клиникӣ ремоделишавии миокарди меъдаҷаи чап ва вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнии синни калонсол дар ин гуруҳҳо баҳогузорӣ карда шудааст.

Боби 3 аз ташҳиси натиҷаҳои комплекси клиникӣ-лабораторӣ ва усулҳои муосири таҳқиқоти ФШ-и шахсони калонсол оғоз мешавад. Аз натиҷаҳои баҳодиҳии муқоисавӣ бармеояд, ки омилҳои хатарнок дар гуруҳи 2 ба мисоли тамокукашӣ, диабетӣ қанд, баландшавии лахтабандии хун, стресси психологӣ, зиёдтар вомехуранд, ки ин албатта хусусияти равиши ФШ-ро дигар намуда ба ориҳои барвақтаина оварда мерасонад. Пас аз мониторинги шабонарузии фишори хун аниқ гашт, ки дорандаи пастшавии нокифояи фишори артериявии шабона дар ҳар ду гуруҳҳо дида шуда, дар гуруҳи 2 ин нишондод пасттар аст, ки ин омилҳои баланди оризаҳои дилу-рагӣ мебошад. Аз тарафи ЭхоКГ дигаргуниҳои

ба даст омадаро дар ин беморон барои аниқ намудани рафти табобати доругӣ ва пешгуйии омилҳои оризаҳои номатлуб, бояд истифода бурд.

Боби 4 ба хусусиятҳои танзими вариабелнокии ритми дил ва таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда ба беморони ФШ-и шахсони калонсол бахшида шудааст. Геометрияи муқаррарӣ дар беморони калонсол бо ФШ дар гурӯҳи I дар 12,0% беморон дар муқобили гурӯҳи II - 5,0% мушоҳида шудааст. Гипертрофияи концентрики МЧ дар байни ихтилоли геометрия ҷои аввалро ишғол кард - 49,0% нисбат ба 55,0%. Паҳншавии гипертрофияи эксцентрикӣ баландтар буд ва 39,0% нисбат ба 40,0%-ро ташкил намуд. Дар маҷмӯъ, мавҷудияти гипертрофияи миокард, ҳам намуди концентрикӣ ва ҳам эксцентрикӣ, дар гурӯҳи II дар беморони калонсол бо ФШ дар ҚИА нисбат ба гурӯҳи беморони калонсоли ФШ дар ҚТ ба таври назаррас бештар мушоҳида мешуд.

Пас аз истифодаи амлодипин ҳангоми омузиши ВРД дар беморони калонсол бо ФШ дар гурӯҳи II, дар маҷмӯъ, аксари нишондодҳо ба нишондодоҳои гурӯҳи назоратӣ ва беморони калонсоли ФШ дар гурӯҳи I монанд буданд. Бо вуҷуди ин, дар спектри танзими нейрогуморалӣ дар беморони калонсол бо ФШ гурӯҳи II таносуби баландтари ларзишҳои басомади баланд мушоҳида мешавад. Тавозуни симпатикӣ-парасимпатикӣ, ки дар таносуби LF/HF инъикос меёбад, ба таври назаррас ба суи бартарияти нисбии ҷузъҳои пастбасомад $1,19 \pm 0,23$ нисбат ба $1,31 \pm 0,24$, ки омили номусоиди пешгӯӣ мебошад, тағйир ёфт.

Пас аз истифодаи маводи гипотензивии бисопролол дар гурӯҳҳои муқоисавӣ ҳаракати мусбат дида мешавад, дар гурӯҳи I нишондоди LF/HF $1,28 \pm 0,2$ назар ба гурӯҳи I $-1,27 \pm 0,23$ зиёдтар ба назар мерасад, ки таносуби таъсири симпатикӣ ва парасимпатикиро дар ВРД инъикос мекунад. Басомади пасти LF дар гурӯҳи I $23,2 \pm 4,8$ ва дар гурӯҳи II $22,8 \pm 4,9$ метавонад ҳамчун нишондиҳандаи фаъолияти шуъбаи симпатикии ВРД амал кунад.

Пас аз табобат бо лизиноприл зиёдшавии HF ва пастшавии LF/HF дар гурӯҳи 1 то $1,25 \pm 0,24$, дар гурӯҳи 2 то $1,3 \pm 0,23$ ба назар мерасад, ки аз тағйирёбии танзими вегетативӣ бо пайванди парасимпатикии он шаҳодат медиҳад. Ин тағйиротҳои мусоид рафти табобат аҳамияти хуб дорад.

Дар боби 5 баррасии натиҷаҳои таҳқиқотҳои гузаронидашуда ба муҳокима бароварда шудаанд, ба таври мухтасар ба натиҷаҳои табобати беморони ҳамаи гурӯҳҳои таҳқиқшаванда равшанӣ андохта шудааст, мавқеъҳои асосии илмӣ ва натиҷаҳои амалии таҳқиқот баён шудаанд,

натичаҳои ба дастмада бо истифода аз маълумоти адабиёт муҳокима шудаанд.

Хулосаҳо ва тавсияҳои амалӣ ба таври илмӣ асоснок шудаанд ва аз мақсад ва вазифаҳои тадқиқот бармеоянд. Бе шубҳа онҳо эътимодноқанд. Рӯйхати библиографӣ манбаҳои кофии адабиётро давоми 10 соли охир, ки ба масъалаи муҳокимашаванда бахшида шудаанд, дар бар мегирад.

Эродҳо ба диссертатсия:

Дар маҷмӯи кори диссертатсионӣ дар сатҳи муосири илмӣ тартиб ва анҷом дода шудааст, бо мантиқ баён карда шудааст. Эродҳои принсипиалӣ, ки ба арзёбии умумии мусбати таҳқиқоти мазкур таъсир расонанд, пайдо нагардидаанд. Ба қатори камбудихои диссертатсия иштибоҳҳои стилистикӣ, хатогихои ҷопиро дохил кардан мумкин аст.

Камбудихои алоҳида, ки ба амал омадаанд аҳамияти ҷиддӣ надоранд, ба арзиши илмӣ ва амалии диссертатсия таъсир намерасонанд. Эродҳои гирифташуда ба осонӣ бартарафшаванда ҳастанд ва таассуроти умумиро аз кори диссертатсионӣ паст намекунанд.

Дар ҷаҳорҷубаи мубоҳисаи илмӣ аз муаллиф хоҳиш карда мешавад, ки ба саволҳои зерин ҷавоб гардонад:

1. Омилҳои хатарноки фишорбаландиро дар Ҷумҳурии Исломии Афғонистон чи гуна шарҳ медиҳед?
2. Вариабелнокии ритми дил аз синну соли беморони фишорбаландии шараёнии шахсони калонсоли ҚИА вобастагӣ дошт?
3. Ҳамбастагии вариабелнокии ритми дил ва ремоделишавии дил дар беморони ФШ шахсони калонсол чӣ гуна аст?

Хулоса

Кори диссертатсионии Ҷиммат Муҳаммад Ёсин дар мавзӯи “Таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда ба сохтори морфофункционалии меъдаҷаи чап ва вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнии синни калонсол” аз рӯйи ихтисоси 6D110104 – Бемориҳои дарунӣ, асари илмӣ-ихтисосии анҷомёфтааст, ки дар он роҳҳои нави ҳалли мушкилоти муҳими илмии беҳтаргардонии натичаҳои табобати фишорбаландии шараёнии синни калонсол дар муқоисаи ду мамлакат, пешниҳод шудааст. Кори диссертатсионии Ҷиммат М.Ё. дар ҳалли масъалаи омилҳои хатарнок, равиш ва табобати фишорбаландии шараёнии синни калонсол самти навро мекушояд. Автореферат ва маводҳои нашршуда моҳияти таҳқиқотро инъикос мекунанд. Мувофиқи

мубрамият, навовари илмӣ, ҳаҷми таҳқиқоти анҷомдодашуда, арзиши амалии хулосаҳо ва тавсияҳои амалӣ, кори диссертатсионӣ пурра ба ҳамаи меъёрҳо ҷавобгӯ аст, аз ҷумла ҷисми 3, банди 31, 33, 34 “Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ” бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №267 аз 30 июни соли 2021 бо ворид намудани тағйиру иловаҳо аз 26.06.2023 №295 тасдиқ шудааст ва барои диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори PhD мувофиқат мекунад. Худи муаллифи асар ба гирифтани дараҷаи илмии доктори PhD аз рӯи ихтисоси 6D110104 – Бемориҳои дарунӣ, сазовор аст.

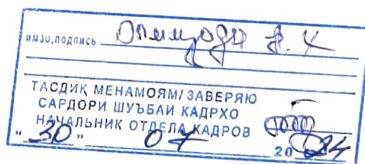
Муқарризи расмӣ:

Директори МД “Пажӯҳишгоҳи гастрозентерология” Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои тиб, профессор

[Handwritten signature]

Олимзода Н.Х.

Суроға: 734064, ш. Душанбе, кӯчаи Маяковский, 2.

E-mail: gastrotj@yandex.ru

Ғах:

Телефон: 236-62-80, 236-59-31.